

mot *ffrascha* rimant amb el verb *enfrasca*, i amb *basca* i altres en Jacme Marc (1372) i *frasca* en el *Torc.* d'Aversó (185.13), per més que no indiquin el significat. Com es veu, apareix quasi sempre en plural; com a úniques excepcions hi ha aquestes rimes, i «un barril sfondrat ab *frasca* dolenta» en un doc. de Sta. Col. Q. de 1412 (però el mateix diu després «ab *frasques* dolentes»); i una poesia dels Masdovelles on prega que li corregeixin «l'obra present si-y trobats gens de *frasca*».

Sobretot per a l'aspecte semàntic és bo de veure tot seguit els derivats. El diminutiu *frasquetes* és el mateix, però amb matís indulgent de 'enriquells femeníns': «del monestir / --- / lo qu' en lo clos / après havia, / als no sabia: / sols perfumar, / e despensar / confits de monges / --- / e lepolies; / les praderies, / aygues, ramets, / perfums, pevets, / cordons, *frasquetes*, / trenes, bossetes, / flocs, agullés, / ---», JRoig (*Spill*, 4995).

Frasqueries, altre derivat, col·lectiu, sentit semblant, 'romancerics': «doncs no t'inflames / per lurs pintures / --- / ni-n faces déus / com los juheus / --- / tu no adores / ses alcandores / --- / ni t'acumules / idolatries, / per *frasqueries* / de quantes són» (*Spill*, 10060); «cachibaches, desperdicios» en docs. de 1411, 1413 i 1585, *DAG.* escrit *frescaria* el 1515 (*AlcM*), *fresqueria* (*DTol.*, Lacav.). En el Montnegre, entre Hortsanvinyà i la vall de St. Pere de Riu, hi ha un sot, clafert d'herbam i bardissa, anomenat *Sot de Frasquet* (1970), que també evidentment un derivat col·lectiu en -ĒTUM (cf. *Fresquel* afluent esquerre de l'Aude a Carcassona, Sabarthès, *Dict. Top.*, potser del mateix origen amb canvi de sufix?). I el verb *enfrascar-se*, que també s'havia usat en català antic, en el *Cercapou* d'Eiximenis (*NCL*, I, 44.1), i lleument alterat en *enfrescar-se*, en JoMartorell: «Ay, senyora, e com vos veig *enfrescada*, que resposta bona no-y poreu donar» (ed. princeps, cap. 254, *NCL*, IV, 106). En fi, el pregon arrelament en català antic s'acaba de veure si atenem als derivats (veg. infra) *frascam*, *frascola*, tots dos S. XIV, *frascassa*, *frascor* poc posteriors.

A part del català, i amb més vigor que en català tenim el verb en castellà i portuguès; i a Itàlia, *infrascarsi*, d'on s'ha cregut molt generalment que aquest grup de mots sigui originari. Realment allí ja hi apareix el verb des del 2.ⁿ terç del S. XIV (Antonio Pucci); però encara més invita a creure-ho la circumstància que allí derivi en forma molt clara d'un mot d'aspecte bàsic i elemental, *frasca* 'branca', 'fronda, espessura', sentit del qual pot sortir *frasche* 'foteses, embulls', també existent en it. Ara bé més important encara que aquesta derivació és el fet que aqueix substantiu s'hi troba des del temps de Boccaccio i amb un gran i evident arrelament.

En aquest sentit acabava de tranquil·litzar certs crítics el fet de veure que bastants romanistes cabdals (sense llevar-ne ni tan sols M-Lübke) acceptaven com un fet l'etimologia de Diez. Val a dir, però, que aquesta etimologia no convenç gens: un mot *VIRASCA, derivat de VIRĒRE 'ésser verd', que no hi ha cap prova

que hagi existit, i que no és d'un tipus de derivació corrent; però que sobretot xoca amb una evident impossibilitat fonètica: car una vocal de síl·laba inicial no pot caure, i tampoc la v- no es podia tornar f-. Ni si les dificultats fonètiques fossin menys rotundes, en un cas així no es podria acceptar l'excusa que el mot estigué sota la influència de l'aproximat sinònim FRONS, -DIS; i avui tothom nega o es mostra escèptic davant l'altra etimologia *frana* < VORAGINEM, que invocaven com a prova que podia caure la vocal inicial, causant alhora un estrany ensordiment de la v-². En un mot, la tendència actual és a admetre que *frasca*, mot tan important a Itàlia, és d'origen desconegut.

Altrament a la Península Ibèrica el mot *frasca* té més importància que no es creia, i si bé no és un mot bàsic de la llengua, s'hi troba, però, en tots tres dominis romànics. Vista ja l'ampla difusió en català, notem que en port. n'hi té encara més el verb derivat. *Gente enfrascada* (*no estudo, no jogo, nos vícios*) ja hi té vida ufanosa en els clàssics primerencs, en Sá de Miranda († 1558), en Jorge Ferreira (1554 o 1567) i en molts clàssics poc més tardans, amb la variant *enfrescar-se em muitos pecados* en un llibre publicat el 1567 (Moraes). En aquesta llengua, el mot ha pres modernament diversos significats nous: 'embolicar, embullar' a l'Algarve, 'causar tedi, avorriment' en altres bandes, 'tornar aferrissat, encarnissat', 'atipar, saciar' (Fig.), acc. en què també l'usa l'andalús Mateo Alemán (*DECH*, n. 2), popularment *enfrascar-se* 'emborratxar-se' (en els dos escriptors del Nord Castelo-Branco i Macedo), a Tras os Montes «córrer-la per bordells», a la Beira *enfrascado* 'avorrit, fastiguejat'.

En castellà *enfrascarse* 'aplicar-se a un afer molt intensament' és un mot de la llengua comuna, conegut i documentat des de la fi del S. XV (Nebrija); després el trobem en el *Quixot*, en una història deguda a l'aragonès Lanuza (1623), en Espinel (1618 «trabarse, enredarse»), i en una munió d'escriptors del «Siglo de Oro» i de lexicògrafs ja antics (començant pels quatre ben coneguts de 1570-1611, Casas, Percivale, Oudin, Covarrubias). En temps d'aquests ja abundaven certament els italianismes, però no sols eren ben rars encara a Castella en temps de Nebr., sinó que és tot el conjunt que condueix a negar un manlleu de l'italià.³

Ara bé, quedaria encara un fort argument per creure en l'italianisme si el substantiu radical *frasca* només existís a Itàlia, i àdhuc no es destruiria del tot si només constés com a hispànic pel català. Però cal reconèixer que també n'hi ha representació en les llengües a l'Oest de la nostra. Fins si neguéssim la força del testimoni castellà d'Oudin i Covarrubias, en tenim proves en bastants parlars del NO., amb significats tan varis com els que hem vist en el port. *enfrascar-se*: salm. *frasca* «raza, casta», «abundancia de cosas nocivas» (*este brugo es una frasca tan mala, que va a ser casi imposible descastarla*); ast. «clase, en la ac. de idéntico» (Vigón), ço que cal entendre per una frase *de la misma frasca*, i en efecte així ho diuen en el S. jambre (Fz. González, *Oseja*, 271, parlant de fustes i fins de gent); Bierzo «hedor; epidemia: toda cosa mo-